

ქვეყანა

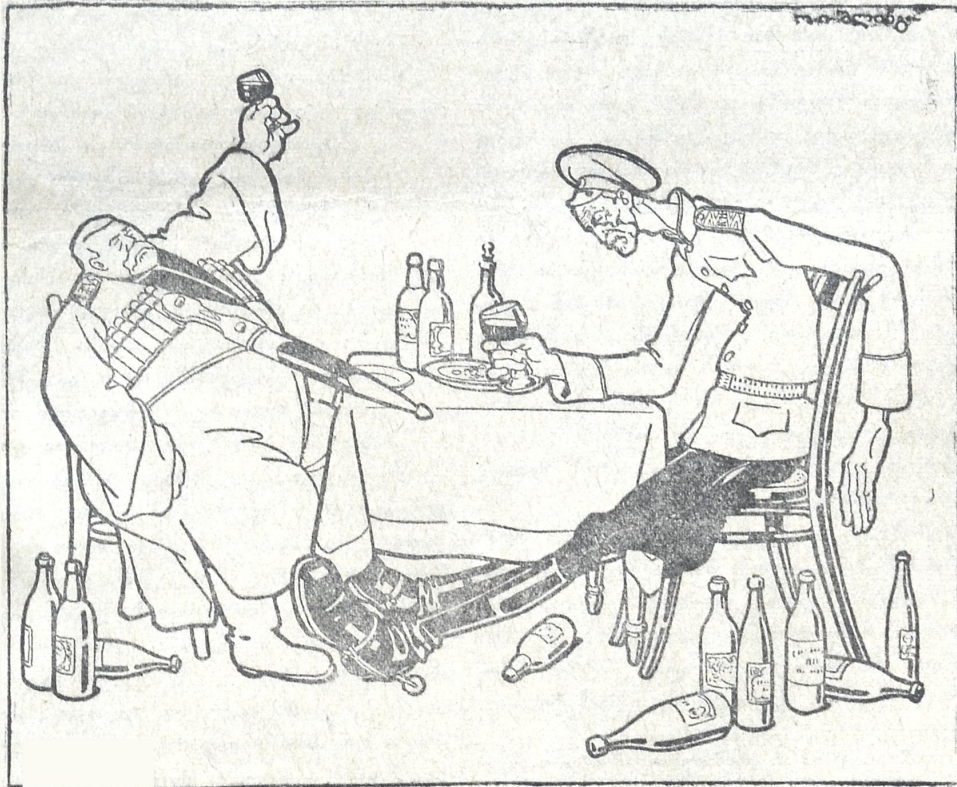
№ 16

1917

შინაარსი. ფალსიფიკატორები—მორიელი. შარადა
კოლო პატარა ფელეტონი—ნაფიჩი ბრძნული სიტყვები
ნიკოლოზ მერე. თონენა ეშმაკისადმი—კახი. კრება—

გოგია. გავლენა რევოლიუციისა—სამართლებელი.
კაკიკატურები. მეგობრები, პაციფისტი, „შერ-
ტებული“ სამინისტრო ახალი გვარი, ნაშთი.

მეგობრები

თავ. ორლოვი. ძიჯანი მიევირს რაზე ნაღვლობს თუ სიმართლეს ვიტყვი, ჩენი
ლდომარეობა სულაც არ შეცვლილა: კავკასიაში ჩვენ საუზმეს ვჭამდით, საქმეს
არაფერს ვაკეთებდით. აქაც მხოლოდ საუზმეს ვჭამთ და არაფერს არ ვაკეთებთ!

ფალსიფიკატორები

ისტორია.

„ემშაკის მათრახის“ მე-15 ნომერში ჩვენ აღვნიშნეთ „ხალხის ერთობის“ ხელმძღვანელთა ფალსიფიკატორობა, როგორც ასეთი და გაკერით მოვიხსენიეთ, რომ ქართველი „სოციალ-დემოკრატები“ ბ-ნი იოსებ იმედაშვილის ჯურისა ცოტა არ იყოს ისტორიიდან ვერ არიან მიანცა და მიინც ფაქიზათ გამოსულნი. ამიტომ ნება მეგობრის მე დღეს, თანახმით დაპირებისა, გადავფურცლო ეს საისტორიო ფურცლები.

აი გადავშალოთ გაზეთი: „**ლამპარი**“ № 33. 31 მაისი 1906 წლისა.

ჩვენ აქა ვკითხულობთ:

„საპატო აღგილი ფედერალისტთა და კადეტთა „გამარჯვების“ მაცხეთა შორის დაიჭინა ერთმა ვაჭბატონმა, რომელმაც არ ითავილა იუდა ისკარიოტელის როლი*) ეთამაშა. ეს ვაჭბატონი გახლავთ ცნობილი იოსებ იმედაშვილი, რომელსაც თავი სოციალ-დემოკრატთა მოქმედს და საშინლათ აშლდა საღერდელი თითონ ანჩეულები დუმის წევრათ. სოციალ-დემოკრატია კი მას დიანათ ანა სნობდა კანდიდატურა წამოყენებისა და აი ამან ათამაშა ამ პატოე მოყვარე მდამალ არსებაში იუდასებური მოღალატური ინსტიტუტი. სსენებულმა ვაჭბატონმა აჩეულების დრას ხელათ ზურგი უქცია სოციალ-დემოკრატებს და მასზე მინდობილ ამომრჩეველ გლეხებზედაც გაგლეხა მოხდინა“.

აი, ისტორია ახლო წარსულისა. მას შემდეგ სულ რაღაც მეთერთმეტე წელიწადია.

ისტორიამ არ იცის, თუ რა მოსახრებით უღალატა ქრისტეს ბ-ნმა იუდამ. მართალია, მაშინ პალესტინა რომის იმპერიას ექვემდებარებოდა, მაგრამ არავითარი საპარლამენტო არჩევნების შესახებ იქ ლამპარაკი არა ყოფილა. პირიქით კომისარი პილატე არც თუ დიდი აღტაცებით შეჰკვებებია იუ-

დას მიერ იესოს გაყიდვას და მის დასჯას. თუ არა ვცდები, მან ხელიც კი დაიბანა. ყოველ შემთხვევაში პატივცემულ იუდა ისკარიოტელს დებუტატთა დაწუნების ნიადაგზე არ უღალატია ხალხისათვის, როგორც გაზეთი „ლამპარის“ ცნობით ჩვენს იოსებ იმედაშვილსა. ამგვართ მამოძრავებელი მიზეზი ლალატისა აქ პატივმოყვარეობაა, იქ კი თითქოს ვერცხლის მოყვარეობა იყო და მიუხედავთ ამ მიზეზობრივი განსხვავებისა ჩვენ გვხიბლავს როგორც ერთგვარობა მოქმედებისა, აგრეთვე ერთსახეობა მოქმედ პირებისა.

დასაწყისი ისტორიისა თქვენ უკვე მოისმინეთ. აწ ყური ათხოვეთ მის დასასრულსა.

გაზეთი „**ლამპარი**“ № 34. 1 ივნისი 1906 წლისა.

„ჩვენს პარტიაში აღმოჩნდა იუდა — იოსებ იმედაშვილი. მოგითხრობთ მის სსზიზღარ დაღატკის ისტორიას“.

აქ მოთხრობილია ვრცელი ისტორია იოსებ იმედაშვილის ლალატისა პატივმოყვარეობის ნიადაგზე:

„ხანგრძლივი თათბირისა და სსპუტების წამოყენების შემდეგ ამს. ი. რამიშვილმა დასურათა იოსებ იმედაშვილის — მოღალატეობა და უწოდა მას „კავკასიის გაზონი“. კრებამ მიიღო შემდეგი რეზოლუცია: „ამომრჩეველთა და ამხანაგთა ჭკუეი ცნობს რა იმედაშვილს სსმდეილ მოღალატეთ, აღკენს: გამოუცხადოს მას თავისი ზიზდი პოეოტით და განდევნოს რ. ს. დ. მუშათა პარტიიდან, როგორც გამოყიდველი იუდა და ამხანაგების საზიზღარი მოღალატე“.

ამგვართ ფარდა ეხდება იოსებ იმედაშვილის დღევანდელ მოქმედებას. ის იჯმნა როგორც მოღალატე და ამხანაგების გამოყიდველი რ. ს. დ. მუშათა პარტიიდან. მას იქ აღგილი არ შეიძლება ექნეს, როგორც მოღალატესა და ამხანაგების ნდობით მოვაქრეს. აი სწორეთ ამიტომ დაიარსა მან თავისთვის და მსგავსთა მისთათვის საკუთარი „ქართული ს. დ. პარტია“. აი სწორეთ ამისთვის გამოსცა მან ახალი გაზეთი „ხალხის ერთობა“.

მაგრამ ჩვეულება რჯულია უმტკიცესია! იოსებ იმედაშვილი ახლოც ატყუებს და ლალატობს ხალხს. თავისს „სახალხო ერთობას“ მან ნაპარევი ლოზუნგი დააწერა: „პროლეტარებო ყველა ქვეშ“

*) „თივაში ცეცხლი არ დაიმალებოა“ ნათქვამია. ჯერ კიდევ ცხრაას ექვს წელში ეტყოზოდა ნიჭი მსახიობისა ბ-ნი ი. იმედაშვილს, თუნდაც იუდა ისკარიოტელის როლში. შემდეგ ხომ ის სათავეში ჩაუდგა ჩვენს „მელბომენას“.

ნისა, შეერთდით“. თუ მართლა სახეში ახალი, თავისი პარტიის დაარსება ჰქონდა, უნდა წაეწერა: „**მილალატენო, ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!**“ შეიძლება უკიდურეს შემთხვევაში ეს მოწოდება შეესწორებია მას თანახმად ივანე გომართლის სურვილისა და დაეწერა: „**რენეგატებო, ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!**“ ამ შემთხვევაში ისტორია ც დაკულო იქნებოდა და სამართლიანობაც. არა გვაქვს საკმაო საბუთი ასეთი საქციელი „ხალხის ერთობის“ ავტორთა, მათი სიმორცხვით ავსხნათ. ამიტომ ჩვენ თითონ მოვუწოდებთ:

„რენეგატნო და გამცემელნო სრულიად საქართველოსა, შეერთდით“, რასაკვირველია გაზეთ „ხალხის ერთობის“ გარშემო!

მორიელი.

P. S. № 1. მიღებულია ზომები გადაიფურცლოს ისტორია ბ-ნ გომართლის შესახებ და შედეგი მისი ახლო მომავალში მოხსენდეს საჯოჯოხეთოს.

P. S. № 2.—მოგვასწორო!

— ვინ?

— გ. ქუჩიშვილია.

ის გაზეთ „ერთობა“-ში აცხადებს, რომ მას გაზეთ „ხალხის ერთობასთან“ არაფითარი კავშირი არა აქვს, რომ ლექსი „ზევსური“ გადასცა მან ი. იმედაშვილს ჟურ. „თეატრი და ცხოვრებისათვის“ და უკვირს თუ საიდან გაჩნდა ლექსი „ხალხის ერთობაში“.

ჰმ! უთუოდ ძლიერ გულუბრყვილოა ჩვენი საყვარელი მეგობარი გ. ქუჩიშვილი! „ემუკის მათრახის“ რედაქციას არჩეული ჰყავდა კომისარი გ. ქუჩიშვილთან გასაგზავნათ, რომელსაც უნდა წაეთხა მისთვის შემდეგი ლექსი:

ძმათ გიორგი! (ფსევდონიმით ქუჩისაშვილ!)
 აბა რასა ჰგავს ეს აშმაგი, გვარქვი უმაწვილო:
 რა უნდა იქა შენთა ლექსებს, ტაყა-ზევსურებს,
 სად მოდალატე-რენეგატთა ვსჭვრეტთ გრძელთა
 ყურებს?

მადლობა ჯოჯოხეთს, რომ კომისარის გაგზავნა საქირო აღარ ღარჩა და თვით გ. ქუჩიშვილია დაგვასწორო.

მ—ლი.

მ მ რ მ ლ მ

ზოგიერთ ჩემსა მკითხველსა
 მძლავრ ნაკვარება ზარადა...
 (რა იცის, წერა იმისი
 თუ მაქვს დღეთ გასამწარადა!)

პირველი სიტყვა ნოტიო
 „დოს“ მიჯნათ მინაყოლები,
 მი-ფა-სოლ-ლა-სით ზემოდან
 დანატვირთ-დანაქოლები.
 მოკლე სიტყვაა, როგორაც
 სხვა მისი ამხანაგები.
 (უმისოთ ძნელათ მოხერხდეს
 სიმღერა მწყობრათ ნაგები.)

მეორე სიტყვა სამხედრო,
 აღნიშნავს ურიცხვ ჯარებსა...
 (იმისი ცოდნა მოჰკითხეთ
 ძველ ქართველ სპასალარებსა).
 მოკლეა სიტყვა, სხარტული,
 მაგრამ სრულ არა გვქირია,
 ხმოვანი ასო იმისი
 არს ჩვენგან გასაწირია.

მესამე სიტყვა, ცნებაა
 ჩემი უსაზღვრო ტრფობისა.
 მე სიყვარული იმისი
 საფლავშიც თან ჩამყობისა.
 არუა ვრცელი, სახისა
 სიმშვენიით შემამკობელი...
 შეხედავ, მყისვე შეატყობ
 თავი რისაა მპყრობელი.

ზოგს უჩანს ფართო, მაღალი,
 მსგავსად სალი კლდის, თლილისა,
 ზოგს ვიწრო, დაფერდებული,
 (მსგავსათ იმედაშვილისა).

ძირს საზღვრათ უძევს წარბები,
 ზემოთ თმა, ფერად გიშრისა,
 (ვინც ზარადისთვის მზრუნველობს,
 ის პირველ ასოს მისქრისა).

ჩვენთვის ოთხია საქირო,
პირველი ასო ქარბია...
(ხელმარჯვით უნდა ჩამოქრა,
არ მიაყოლოთ წარბია).

ერთი პატარა ნივთია,
ფოლადის (ბატის ფრთისაცა!)
(ღმერთმა მას მისცეს ღღე გრძელი,
უჭირდეს იგი ვისაცა!)
ექვსი ანბანი შეადგენს
იმის მშვენიერ სახელსა
(ჩვენ წინა ორი გვეჭირია,
სხვას კი მივუშვებთ მსწრაფლ ხელსა).

აი, აშენდა, დამშვენდა
სასახლე ჩვენი უბადლო...
არ ვიცო, ვფიცავ თქვენს სახელს,
მუშას, თუ სალდათს ვუმადლო.
არ მოველოდით ჩვენ იმის
არცა საძირკველს, არც ქერსა,
არც კედლის ასაშენებლათ
მცირე აგურის ნაჭერსა.

მას ქარიშხალი დაჰქროდა,
შავი ღრუბელი ებურა,
ორთავიანი მტაცებლის
თავზე გვირგვინი ეხურა.
აკრძალულ იყო არა თუ
„რელი“ მისი შენება,
არამედ ზეპირ სიტყვაში
მისი სახელის ხსენება.

მაგრამ დრო მიდის, ისწრაფის,
წელნი წელთ თანა ჰყობიან,
ზღუდენი მთავრობაძეთა
ულმობელ დაემზობიან
და მათ ნანგრევზე შეხედეთ
გულთა ჩვენთ გასახარადა
შენდება უცხო სასახლე,—
ეს ჩვენი ტურფა შარადა.

კოლო.

პ ა ტ ა რ ა ფ ე ლ ე ტ ო ნ ი

ისტორიული სისულელე.

დიდი და ცნობილი პირები თავისი სახელის
უკვდავ საყოფათ და ისტორიაში გასამკვიდრებლათ
ხანდისხან წარმოსთქვამენ ხოლმე მრავალმნიშვნე-
ლოვან „ისტორიულ“ აფორიზმებს.

მაგრამ მოხდება ხშირათ ისიც, რომ ისტორია
მხიარულ ხასიათზე მოვა და სასაცილოდ იღებს
დიდ გვამთა ისტორიულსა და მრავალმნიშვნელო-
ვან თქმულებებს. ამგვარ მომენტებში ისტორიული
პირები „ცოცხალ გვამებათ“ იქცევიან და მათი ის-
ტორიული აფორიზმები კი ისტორიულ სისულე-
ლეთ.

22 წლის წინეთ, მეფეთ ყოფილმა ნიკოლოზ
რომანოვმა, ლიბერალებს შესახებ წარმოსთქვა:
„ზოგიერთა მათგანს თავში დაჰბადებია უაზრო
ოცნება სახელმწიფო საქმეებში მონაწილეობისა“ო.
ღღეს კი ნიკოლოზ რომანოვი, როგორც ძველი
დროის უბასპორტო ებრაელი, ზის ტყვეობაში და
ოცნებობს იმაზე, თუ როგორ გაუძვრეს ხელიდან
მცველებს. აი ნამდვილი „უაზრო ოცნებობა“.

„ასე იყო, ასევე იქნება“ო, წარმოსთქვა
ლენის მუშათა ჟღეჯის შემდეგ მინისტრმა მაკა-
როვმა. რა იცოდა მან, თუ მოხდებოდა ისეთი
რამ, რაიც არასოდეს არ მომხდარა? ღღეს ზის ყო-
ფილი მინისტრი პეტრე-პავლეს საპრობილემოში და
და ფიქრობს შესახებ იმისა, თუ როგორ იყო ძვე-
ლათ და რა მოხდება მომავალში.

ერთხელ ცნობილმა მინისტრმა სტოლიპინმა
დუმის ტრიბუნიდან მემარცხენე დეპუტატებს გა-
დასძახა: „თქვენ გსურთ დიდი რევოლიუცია, მე კი
მინდა დიდი რუსეთი“ო. სტოლიპინი მოჰკლა მის-
მა მოსამსახურემ და ის ძველი, რომელზედაც ეს
„ისტორიული სისულელე“ ეწერა, რევოლიუციო-
ნურმა ხალხმა აღგავა.

„ჯერ დაწყნარება და შემდეგ რეფორმები!—
გაიძახოდა შავრაზმული მთავრობა. ეს ნიშნავდა:
ჯერ საველე-სამხედრო სასამართლოები და შემ-
დეგ პროტობოპოვი. ისტორიამ სხვაგვარი წამალს

გამოაწერა რუსეთს განსაკურნავათ. ჯერ აღშფოთება და შემდეგ რევოლიუცია.

ძველათ ცნობილმა გენერალმა დრაგამიროვიმაც გადმოსრალა ერთი „ისტორიული“ აფორიზმი ჯარის შესახებ: „ჯოგი რუხი პირუტყვებისაო“. რას იტყოდა ნეტავ გენერალი დღეს როს წითელი რევოლიუციონური ჯარისათვის შეეხებდა!

„უკაცრავათ, ჩვენ რუსეთს უბრძოლველათ ვერ დაგიტოვებთ“, წარმოსთქვა დუმაში ცნობილმა შავრაზმელმა მარკოვ მეორემ (ესეც მეორეა!) ახლა ეს გმირი მებრძოლი სადღაც მიიმაღა და ვინ იცის, იქნებ ეშხადება რომ ბრძოლით დაიბრუნოს რუსეთი... რუსეთისაგან.

„მაღლობა ღმერთს, ჩვენ ჯერ არა გვაქვს პარლამენტი“, მედიდურათ წარმოსთქვა ყოფილმა მინისტრმა კოკოვცკმა. „მაღლობა ღმერთს, ჩვენა გვაქვს დემოკრატიული რესპუბლიკა“, უპასუხა მას ისტორიამ.

და თუკი სკოდნოდათ „ყოფილ“ ადამიანებს, რომ ისინი ასე მალე გახდებოდნენ „ყოფილ“ ადამიანებათ, არც შეიწუხებდნენ თავს ამგვარ „ისტორიულ“ სისულელეთა თხზულებით. (რ.აბ. გაზ.)

ნავიჩი.

გრძნული სიტყვები

ნიკოლოზ მეორისა

რუსეთის მწერლობაში არ არის საკითხი, რომლის შესახებაც ისეთი გარკვეული აზრი და სრული თანხმობა სუფევდეს, როგორც არსებობს მეფედ ყოფილი ნიკოლოზ მეორის სიტყვათა შესახებ სიტყვებს ყველა დროისა და ყველა ქვეყნის გვირგვინოსნები ამბობდნენ, მაგრამ ისეთი ღრმა აზრი, ისეთი სხვადასხვაობა, ისეთი შორსმჭვრეტელობა, როგორც ნიკოლოზ მეორის სიტყვებში მოსჩქევს, ჯერ გვირგვინოსნათგან არავის გაუგონია.

გაისმის მხოლოდ ერთი საყვედური, (თუმცა ესეც საერთოდ) რომ მეფედ ყოფილის სიტყვები უმთავრესად იწყება: „მე ვხვამ!“ ეს მართლაც რომ ასეა, მაგრამ ვის არ ახსოვს ისტორიული სიტყვები დიდი მთავრის ვლადიმირისა, რომლითაც მან გაისტუმრა მაჰმადის სარწმუნოების მოციქულნი და სასვებით ეუფლა მართლმადიდებლობას?

მართლაც ახირებულია ეგ საყვედური მთელი რუსეთი „სვამდა“ იმ ნეტარ ღროში, სვამდა თავდავიწყებით, დღიან-ღამიან და ნუთუ მეფეს უნდა ეღალატა ამ ტრადიციისათვის? ჩვენი ღრმა რწმენით, სწორეთ ამ „სვამი“ გამოიხატება მთელი სიღიადე და თავისებურობა ნიკოლოზ მეორის სიტყვებისა.

რალა ბევრი გავაგრძელოთ მკითხველი თითონაც ჩინებულათ დააფასებს იმ სიტყვიერ განძს, რომელიც დასტოვა ძვირფასმა მონარქმა თავისი ხანგრძლივი მოღვაწეობის შემდეგ.

პირველი სიტყვა ნიკოლოზ მეორემ წარმოსთქვა 1894 წლის 31 ოქტომბერს ქ. მოსკოვში. თავად აზნაურთა, ვაჟართა და სახელმწიფო დაწესებულებათა წარმომადგენლებს მან შემდეგი სიტყვებით მიმართა:

„მიძიმს მოსკოვში ყოფნა, რომელიც ასე უყვარდა ჩემს დაუღვიწყარ მამას. მაგრამ მე და დედოფალი ნუგეშსა ვპოვებთ ცრემლებში, რომლებსაც ღვრის მთელი რუსეთი ამ განცდის დღეებში. ღმერთი იყოს ჩემი შემწე, რათა ვემსახურო ჩვენს საყვარელ სამშობლოს, ისე, როგორც ჩემი ცხოვრებული მამა!“

(„მთავრ. მოამბე“ 1894 წ. № 239).

17 იანვარს თავდაზნაურთა, ერობათა და ქალაქების წარმომადგენელნი შეიკრიბნენ მეფის სასახლეში. მეფე მათ შემდეგი სიტყვებით მიესალმა:

„მე მოხარული ვარ ვინილო ყველა წოდებათა წარმომადგენელნი, რომელნიც უქვეშევრდომილესი გრძნობის გამოსათქმელათ მოსულან. მრწამს ამ გრძნობათა წრფელობა. მაგრამ ისიც ვცდი, რომ ზოგიერთ ერობაში ამ უკანასკნელ ხანებში გაისმოდა ხმები ზოგიერთ უაზრო მეოცნებეთა, რომელნიც მოუწოდებენ ერობათა წარმომადგენლებს მონაწილეობის მისაღებათ სახელმწიფოს მართვა გამგეობის საქმეებში. დღე ყველამ იცოდეს, რომ მე მთელ ძალ-ღონეს ვახმარ ხალხის კეთილ დღეობას და თვითმპყრობელობას (ხაზი ჩვენი გასმულია) დავიცავ ისე მტკიცეთ, და შეურყევლათ, როგორც მას იცავდა დაუღვიწყარი ჩემი მშობელი“. (მთავრობის მოამბე 1895 წ. № 14).

15 აგვისტოს ავსტრიის იმპერატორ ფრანც

იოსებთან ნიკოლოზი სტუმრათ იყო. სადილის დროს საპასუხო სიტყვაში სთქვა:

„მადლობას გწირავთ, თქვენო უდიდებულესობავ, იმ პატივისთვის, რომელიც გამიწიეთ. მე ვსვამ სადღევრძელოს ავსტრიის მეფისა და დედოფლისა“. (მთავრობის შოამზე 1896 წ. № 180).

ბრესლავეში (25 აგვისტოს) იმპერატორ ვილჰელმის საპასუხოდ ნიკოლოზმა სთქვა: (ფრანგულათ).

„გმადლობ, თქვენო უდიდებულესობავ, წარმოთქმული სიტყვებისათვის და აგრეთვე იმ პატივისათვის, რომელიც მე შეცით ბრესლავეში შემიძლია დავარწმუნოთ, რომ მე იმავე ტრადიციული გრძობებითა ვარ გამსჯელებული, როგორც თქვენი უდიდებულესობა. ვსვამ თქვენი უდიდებულესობისა და დედოფლის სადღევრძელოს. ურას! (მთავრ. შოამზე 1896 წ. № 188).

პარიზში, 25 სექტემბერს 1896 წ. პრეზიდენტთან სადილობის დროს მეფემ სთქვა:

„ვსვამ საფრანგეთისა და მისი პრეზიდენტის სადღევრძელოს“. (მთავრ. შოამზე 1896 წ. № 211).

9 ნოემბერს 1896 წ. ლეიბ გვარდიის ეგერთა პოლკის დღესასწაულზე მეფემ სთქვა:

„ვსვამ სადღევრძელოს სახელოვანი ლეიბ გვარდიის ეგერის პოლკისას, ურას! (მთავრ. შოამზე 1896 წ. № 247).

29 თებერვალს 1896 წ. ნოვოჩერკისის პოლკის დღესასწაულზე მეფემ წარმოსთქვა:

„ვსვამ ჩემი ძვირფასი პოლკის სადღევრძელოს, ვავიმარჯოთ ბატონებო!“ (მთ. შოამ. 1896 წ. № 261).

15 აპრილს 1897 წ. ავსტრიის იმპერატორის მიღების დროს სადილზე მეფემ სთქვა:

„ბედნიერი ვარ თქვენი უდიდებულესობის აქ ბრძანებით, რომელიც საუკეთესო თავდებია იმ წრფელი მეგობრობისა, რომელიც ჩვენ გვავრთებს. მე ვსვამ სადღევრძელოს თქვენი უდიდებულესობის, დედოფლისა და მთელი თქვენი ოჯახობისა“. (მთ. შ. 1897 წ. № 84).
სიამის კაროლს სადილზე 22 ივნისს მეფემ ასე მიმართა:

„ვსვამ სადღევრძელოს მისი უდიდებულესობი, სიამის კოროლისას“. (მთ. შ. 1897 წ. № 139).
26 ივლისს გერმანიის იმპერატორს სადილის დროს უთხრა:

„თქვენი უდიდებულესობის და თქვენი ოჯახობის სტუმრობა ფრიად დიდ სიამოვნებას იწვევს ჩემში. ეს თავდებია ჩვენი მეგობრული განწყობილებისა და კეთილ მეზობლური განწყობილებისა. მე ვსვამ სადღევრძელოს მისი უდიდებულესობის გერმანიის იმპერატორისა, მისი მეუღლისა და ოჯახობისა“. (მთ. შოამ. 1897 წ. № 166).

11 აგვისტოს საფრანგეთის პრეზიდენტს ფარუს სადილზე შემდეგი სატყუებით მიმართა მეფემ:
„ვსვამ თქვენს სადღევრძელოს, ბატონო პრეზიდენტო, ვაუმარჯოს საფრანგეთს“. (მთ. შ. 1897 წ. № 178).

მოსკოვის თავადაზნაურთა წინამძღოლის სადღევრძელოს საპასუხოდ მეფემ სთქვა:

„დედოფალი და მე გულითად მადლობას გწირავთ მიღებისა და პატივისცემისათვის. ვსვამთ თავადაზნაურობის სადღევრძელოს და ვუსურვებთ მას კეთილდღეობას და აყვავებას, ურას!“ (მთ. შ. 1900 წ. № 84).

(დასასრული იქნება)

თსოვნა ეშმაკისადვი

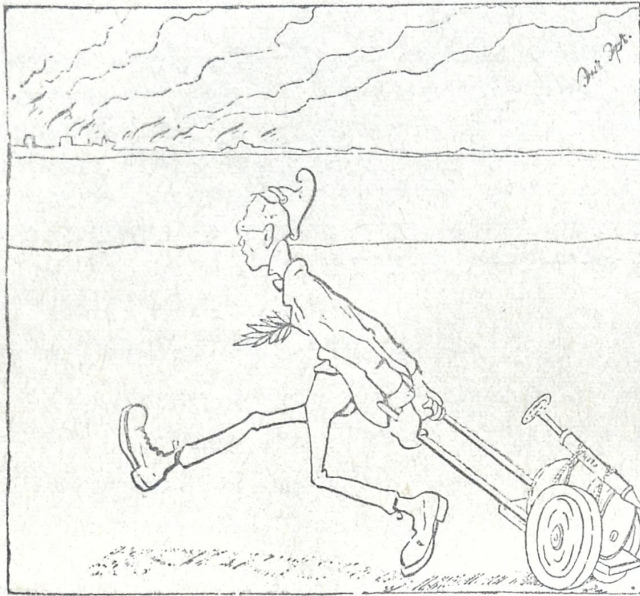
(წერილი ტრაპიზონიდან).

ბ-ნო ეშმაკო! მართალია ეს ლექსი განსვენებული მთავრობადის სიკოცხლეში დაწერილია, მაგრამ მის უდროვოთ გარდაცვალებას არაფერი ცვლილება არ მოუხდენია*). მუშების მდგომარეობა ჯერ-ჯერობით ისეთივეა, როგორც იყო და დარჩება კიდევ რამოდენიმე ხანსაც, ხოლო მიმოსვლის და „პროპუსკების“ საქმე არა თუ გაუმჯობესდა, პირიქით უფრო გაძნელდა და გაუარესდა. თუ შესაძლოთ სცნოთ გთხოვ დაბეჭდოთ.

ამბობენ: «ზაზა თუნდაც რომ კასძლოს იძენი წელით მეტი სიბერით სამათაც რომ მოეკაკავს წელით, თანახმით ტრადიციისა ის მანც ისე კვდებაო, რომ ვატეკანის სასახლეს კარეთ ვერ კასცილდებაო». ახლა შენ, ჩემო ეშმაკო, შეგკითხავ ერთსა რამესა: (ნუ იუცხთავებ ამ კითხვას, ნურც იწეენ სითამამესა) რომ ვერ შორდები ამ თფილისს, ხარ ვით ტევე დამწვედუელია, ერთი მიბრძანე, ხომ არ ხარ მანდ ზაზად არჩეულია? რა კიჭირს, მისვიდ-მოსვიდე, ნახო ვინ რისა შეჩელია, ვინ ეტრფის შისა სინათლეს, ან და ვის უეგარს ბნელია? კი, თუძა კორესზოდენტოვან მოკდის ცნობები ხშირია, (მადლობა ღმერთსა, შენ მათი მოძებნა არა გჭირია.) მაგრამ სად თვალით ნახული, სად სხვისი ნამბობია, ხომ იცი, ასჯერ გატანილს ერთჯერ ნახული სჯობია. ჭო და კოსოვ ახლა როგორმე ჩვენთაკენ გამოიარო, და ჩვენი ჭირი-ვარამი ცოტა შენც კაიზიარო. მხოლოდ განსოუდეს, თუკი რომ იქმნე აქეთკენ მსულელია, ესე სამკ საერო ზროგრამა არ დაგჩეს უსწავლელია: ჩაიცვი მუშის საღათი, (გაიძრე ზიდუაკ-ფრავა)

*) მხედველობაში მაქვს მხოლოდ ტრაპიზონში მყოფი მუშების მდგომარეობა.

ზ ა ც ი ფ ი ს ტ ი

ამერიკელი ჰაციფისტი მიისწრაჟის ევროპისაკენ, რათა ჩააქროს
ომის ცეცხლი.

სოფლელი გლეხის კილოზე დაიწეე ლაზარაკია.
არ გინდა ბარი, ნიჩაბი, არცა წერაქვი-თოსია,
შეჭკარი ძველი სასანი, შიგ გაუერე ჯონია,
გაიდე მხარსე, წამოდი ვით საქმის მაძებარია,
ვით შინ გრჩებოდეს მშიერი ცოლი და ექვსი ბღარია.
სადგურსე მოდი, აიდე ბილეთი ბათუმადია,
მესამე კლასში ჩაჯექი მეორე სარის სმადია,
ბეფრი შეგხედება გზა და გზა «ძმაკაცი», მეგობარია,
სათნოებითა «აღსაუსე» ენა ტკბილ მოუბარია,
თუ ვინმემ ვითხრას გაუოლბ, ანაჟის დაეუე ნებასა,

თორემ ელოდვე თფილისში გაუცქენილი დაბრუნებასა.
 ნატანებს ქვევით მოკკითხავს «პროპუსკსა» გზისა მთავრობა,
 შენ კი მის უქონლობისთვის ოდნავ არ იწყო მჯავრობა,
 ერთსა სუთიანს აჩუქებ იქ ვინც წესრიგის მცველია,
 და ასეთ ზომას მოჰყვება შედეგი სასურველია.

როცა ჩამოხვალ ბათუმში უშიშრათ, არსეინათა,
 იქ დარისპანის «ნომრებში» მიღი უთუოდ ბინათა.
 თუმც ბევრი ხალხი დაგხვდება, მაგრამ შენც დაეტყვია,
 იქ ძლიერ კარგი ბინაა ღამისა გასათევია.
 ლოკინი სუფთა გექნება, არ მოგეცნება ჩირქია,
 ქვეშ კარგი სუფთა ცემენტი, სასთუმლად მსხვილი ჯირკია,
 და შენი ძველი საბანი ზევიდან სასურნავადა
 (მხოლოდ შეწარი გეკლება, ამასე უკაცრავადა.)
 საჭმელი ნაირ-ნაირი, გინდ ცივი, გინა ცხელია,
 ფასი სომ ჩაღის ფასია, არც კია გასამხელია.
 აქ ნახავ ბევრსა აღებსა ღიპ-კისერ ჩასუქებულსა
 მუშების ტყავის შრობაში მწავალ გზის უკვე ქებულსა.
 აგრეთვე ბევრსა მუშასა აქედან გამოსულებსა,
 ტრანპონონისა მოდასე კუდამდის გაქუცულებსა.
 აქედან კიდევ ჩვენამდის შენ კვლავ «პროპუსკი» გჭირია.
 (ოჰ იმის მოძეონს გაუჩნდეს აზიის შავი ჭირია.)
 დაიწეე «სტროიტელსტომი» ეოველ დღე სიარულია
 (იქ ერთხელ მისვლა არ კმარა, ოცი დღე გინდა სრულია.)
 თუ «საჭმევ» ბლომათ იქ იმას, ვინაც რომ საქმე ესება
 მეოცე დღესე როგორმე ეღიროსო «პროპუსკსა» ეგება.
 როცა გამოხვალ «პრისტანსე» იქ არის ერთი კანცია
 მოხელის როლსაც ასრულებს, ტასე მუნდირი აცვია.
 ცხვირი აქვს უნაგირივით, თვალები როგორც ქორია,
 ფეხები კარნიკატურის, ღიპი ვით მასკა ღორია.
 სდგას იგი გემის კიბესთან და მასსე ამსვლელ მუშებსა
 თითო თუ მაგრა არ წაჭკრა, ისე არავის უშვებსა.
 შენც ვერ ასცდები ამ სასჯელს, მაგრამ ივაფი ჩუმათა,
 (ვინც დასძრა კრინტი, მას ერთსე სსჯაც ბევრი წამოჟმატა.)
 როს ახვალ ზევით, ნახარჯის იქ შეადგინე ჯამია,

ნახავ, რომ მთელი ორი თვის მოკება შეეცაძმია,
 (შენსავით ეველებ მუშებსა, ვინც აქეთ მომავალია
 გაცდენის გარდა ედება თითოს ამდენი ვალია.
 მაგრამ არ სწუსან არაფერს, მოდიან უდარდელათა
 ფიქრობენ ნაცდენს და გზის სარჯს აქ მიიღებენ მთელათა.
 თუმც ჰპირდებიან აღები (ამლევენ «მტყიცვე» სიტყვასა)
 ნახევარ ქირის მიცემას სარჯის არ გამოარიცხვასა,
 მაგრამ არაა მართალი არ მოკვდეს ჩემი თავია
 ჭორია ისევ მათგანვე მოგონილ შენათხსავია.)
 აქ თუ ცოცხალი გამოხველ, საქმე «თუ»-სეა იცოდე)
 და ვერ დაგიხვდე ვით შეგუერს, უკანასკნელი მიწოდე.
 ნათსადგურიდან წავიყვან ნესტორის «სასტუმროშია»
 იქ ისეც წავალთ იოლად თუნდაც არ მქონდეს გროშია.
 ესეც არ იეოს, თუ გინდა, მანც აჯობებს ასეა
 რადგან აქა გვაქვს ჩვენ «ბირჟა» და «პერესილნი ჩასტია»
 აქ შენ ბეგრს ნახავ მუშებსა ახლობლებს-მორეულებსა
 იმედებ გაცრეუბულებს, თვალსე ცრემლ მორეულებსა.
 ბეგრსაც სასლისკენ მიმავალს, ტანელში ამომლილებსა,
 და აქვე გემის ლოდინში ჯიბეებ გამოცლილებსა.
 იმ დამეს მათი ეურებით გაიგებ უკვე, მგონია:
 რას წარმოადგენს, რას ნიშნავს მუშისთვის ტრანზიზონია.
 მეორე დილას კი აქვე დაფტოფოთ შენი ბარგია,
 გავიდეთ ვნახოთ ბულვარში ეს ჩვენი «ჰაიდნარკია»
 აქ არის ხალხი მრავალი გიორგიელთა ტომია,
 რიგი ჯგუფ-ჯგუფთ მავალი, რიგიც სკამებზე მჯდომია.
 სოკს ეროფნულათ აცვია, სოკს სურნავს ცილინდრ-ჟოკია,
 ვთხოვ რომ იცნობდე ეს ხალხი განსლავს აღების ჯოგია,
 აქვეა კაფე «კრისტალი» მშვენივრათ მოწეობილია,
 შიგ კარგი ეავა, რძე, ჩაი, და «პიროჟკები» ტკბილია.
 აი აქ არის იცოდე იმათი «გლავნი» შტაბია
 ვინაც რომ ჩვენსა გაუცქენამი «მასიენი» გოგრა აბია.
 შევიდეთ შიგნით იქ მეოფთა ბასსს დაფუგლოთ ეურია,

თანაც ესვათ «მეტალიკოსი»*) ვით კარგი მონაწიურია.
 ვნახავთ: ზოგს სულანარაკო სავნად აქვს მხოლოდ ქალია,
 ზოგს «ატკოს-პოგონ-კუბიკი, გორისონტ-ვერტიკალია.»
 ზოგი ან აქებს ინჟენერებს, ან არის ძაგებაშია,
 ვინაც ასრულებს მთავარ როლს მოგება წაგებაშია.
 ან მუშა ზედმეტ შრომაში ვის უფრო დანადგულებია,
 ან სადაური მათგანი ადვილი განსუფლებია.
 სამი საათი აქ უოფნით შენ უკვე გეცოდინება
 მთელი ამათი «სეკრეტი» თუ ვინ რას ეპოტინება.
 ან და რომელი მათგანი საჯოჯოხეთო გვამია
 გაიპვერობით ცნობილი და სასულ განათქვამია.
 შეძლეკ კი წასვლა სჯობია დაჯვრათ მესამე წარია
 ავდგეთ და გამოვიჩუროთ კაფე «კრისტალის» კარია.
 დაესტოვოთ ესე ქაღაჩი, ვქნათ სოფლისაკენ ჰირია
 ვნახოთ იქ მეოფი მუშები რა «სორტი», რანაირია.
 აქ კი მეწმუნე დაგხვდება ისეთი სურათებია,
 რომ მეტი სინარულისგან გამოგესმება ფრთებია.
 უთანსმოება ურთ-ერთში, მტრობა-ქიშპობა, მუღლია,
 თვისი „მე“ ანსოვს ყველასა, სხვას თუნდ თავი ქვას უსლია.
 არიან ჰატარ-ჰატარა ჯგუფებათ დაუოფილია
 მათგანს ვერ ნახავ, რომ იუოს მეორით კმაყოფილია.
 სიდი, კავშირის, ერთობის მათ შუა ჩატესილია,
 მძობა და სოლიდარობა იმათთვის უცნო სილია.
 არც ის გეგონოს, რომ ვითომ იცოდენ სტუმრის ეადრია
 და როგორც მუშა ახალი მიიღონ შენი სათრია.
 თუნდაც რომ იყო სიციფით გათოშილ გაყინულია
 სამი დღის უჭმელობისგან გიღონდებოდეს გულია,
 არ გექნეს მათი იმედი, ნუ ფიქრობ ნურცა ელია,
 ჭირში მეოფ მოძმეს რომ მმურად გამოგიწოდონ ხელია,
 სხვა და სხვა ადის «ქვემეფურდომთ» ისე სწამთ ერთმანეთია,
 ვით ოთხთა შეთანხმებასა ავსტრია-გერმანეთია.
 ალთას რომ მიღის გიგოლა, ბალთას მიიწევს მათია.

*) მეტალიკოსი—რკინის წყალია, რომელიც აქ უოფელ საუფესა და რესტორანებში იყიდება.

«გათიშვა დანაწილება!» აი დევიზი მათია.
 ასე რომ მეტი მათგანი გამსდარა მონა შენა,
 ვისთვისაც დიდხანს დიანა ჯოჯოხეთისა ბჭენია.
 სხვა წვრილმანებსე აღარ დირს წერა და ლაზარაკია,
 შენი თვალებით ისილაჲ აქეთ გამოსვალ რაკია.
 შემდეგ კი ზროაუსკს ავადებ (იმედი გქონდეს ჩემია)
 და შენი გუდა ნაბადით მოვინახულოთ გემია.
 გსან მშვიდობისას გისურვებ, დიდინ-დიდინით წადია,
 მეტს აქეთ არც კი მოინგდ მრავალი წელიწადია.

კახი.

P. S. ლექსი უკვე მზათა მქონდა მე ამბავი მომივიდა
 რამაც შევებით სავსე გულზე ცეცხლის ალი მომივიდა
 «ბიუროკრატ მთავრობოვი და ცენსოროვი ცენსორიო
 დაგვეხრცენენ, დავიღუპეთ აღარ გვევს ეს ორიო.»
 ეშმაკ-კოლდ-მორიელო, გიცხადებთ ჩემს თანაგრძობას
 ფუიცავ მთელსა ჯოჯოხეთსა, ფუიცავ თქვენსა ერთგულ მძობას,
 რომ ამ ცნობამ, საზარელმა, მეც თქვენსავით დამადონა
 და თქვენსავით ცრემლებს აფრქვევს უმდაბლესი თქვენი მონა.

კახი.

კ რ ე ბ ა

სცენა I მოქ.

მომქმედნი პირნი:

1. თავმჯდომარე
2. ულაპაძე (ლოთი)
3. შესურნე
4. იზგოშიაი
5. კარმანიაი
6. შიკიტანი

(კრების უმრავლესობას შეადგენს ლოთები)

ულაპაძე. ყველა ხარობს და იცინის;

მტერ-მოყვარე, მამა, შვილი,
 ჩვენ კი კუთხეს მიგდებული
 ვდგევართ გულხელ დაკრეფილი!

დღე დღეს მისდევს, კვირეს კვირე
 და თვეებიც მარდათ გადის,
 მაგრამ ამ ჩვენ სტომაქებში
 წვეთი ღვინო აღარ ჩადის.

სული შფოთავს და გული სწუხს,
 კუჭი გახმა, გაიფიტა,
 დაღნა ქონი, გახმა კანი
 და გაფთხელდით, ვით ფირფიტა.

საქართველოს შვილები ვართ,
 ქრისტიანი, გვცხია ზეთი,
 როგორ გავძლოთ ჩვენ უღვინოთ
 ისე რომ არ ვულაპოთ წვეთი?

ეთხოვოთ ნოვი „ბრავიტელსტვას“,
 მოგვეცეს ღვინის ყიდვის ნება,
 ნეთქველი, შეგობრეშო,
 არ გსურათ პირის გასველება?

მიკიტანი. მართალი, ვაშა, ვაშა!
დაიყვირეთ, ხალხნო, პრავა!
თუ ყველანი ერთათ ითხოვთ
თქვენი თხოვნა უცებ გავა.

მეზურნე. (ლოთებს)

თქვენ ტაფაში ვიწვით ჩვენცა:
მეარღნე და მეზურნეები,
მხარი მიეცეთ ერთმანეთსა
დღეს ყველანი ვართ ჩვენ ძმები.

ჩვენ შუაზე უნდა გავყოთ:
მთელი ქირი, მთელი ელდა,
თქვენ თუ კუჭები გაგისმათ
ჩვენ ხომ ჯიბეც შეგვითხელდა.

ვის რათ უნდა ჩვენი ზურნა,
არღანი და დიმიპლიბიტო,
თუ არა აქვს ჩაყლაპული,
ბოთლი ღვინო, მაინც თითო.

მოითხოვეთ, ხალხნო, ერთათ,
რომ ღვინო იყიდებოდეს
და დუღუკი ძველებურათ
ემშში, ჰანგებში კვდებოდეს.

მიკიტანი. მართალია, ვაშა, ვაშა!
დაიყვირეთ, ხალხნო, პრავა!
თუ ყველანი ერთათ ითხოვთ
თქვენი თხოვნა უცებ გავა.

იზვოშჩიკი. ჩვენც მხარს გიქერთ,
მეგობრებო,

მეეტლენი ქალაქისა,
რაც რომ ღვინო გადავარდა
სულ მთლათ დაგვეფუქა ქისა.

ფხიზელი და დარდიმანდი
ვის უნახავს, ვის შეპყრია,
რედახტორ და გაზეთჩიკში
სასარგებლო სთქვით, რა ჰყრია?!

ალარ არის ძველებური:
ხეირი და გამოარჩენა

და ამიტომ გიერთდებით,
ყველა მეეტლენი თქვენა.

მიკიტანი. მართალია, ვაშა, ვაშა!
დაიყვირეთ, ხალხნო, პრავა!
თუ ყველანი ერთათ ითხოვთ
თქვენი თხოვნა უცებ გავა.

კარმანშიკი. ყველა თქვენსას ამბობთ,
ძმებო,

მოისმინეთ ერთი ჩვენი,
თქვენ ზუმრობა არ გეგონოთ,
გვითენდება შავი დღენი!

მშიერია იზვოშჩიკი,
მეზურნე და არღანჩიკი,
მაგრამ რატომ არ იკითხავთ
რა დღეშია „კარმანჩიკი“?
კარგათ იცით რომ ფხიზელსა
ჯიბეს მაგრათ უდევს ხელი,
ვერ ვუდგებთ თითი ჩაყვით,
ასაწაპნათ არის ძნელი.

ეს რა გვიყო ამ ერთობამ,
გავვითენა შავი დილა,
უღვინობა ქვეყანავზე
სად თქმულა, სად გავგონილა?!

მიკიტანი. მართალია, ვაშა, ვაშა!
დაიყვირეთ, ხალხნო, პრავა!
თუ ყველანი ერთათ ითხოვთ
თქვენი თხოვნა უცებ გავა.

თავჯღღომარე. (ორატორებს)
მოვითხოვოთ და ვიყვიროთ,
შევარყიეოთ ქვეყნის ბქენი.
გთხოვთ კრებას წარმოუდგინოთ
რეზოლიუცია თქვენი.

ყლაპაძე. ვინ არ იცის შავი ღვინით
გული როგორ ცხრება, სტუკება,
ბატონებო, გთხოვთ ჩემ სიტყვებს
მიაქციოთ ყურადღება.

ლოთები. (ერთად) დიახ, დიახ, შავი ღვინო,
იმან იცის შვება, ლხენა,
გაუმარჯოს იმის დამწურს,
იმას ვენაცვალეთ ჩვენა.

ყლაპაძე. ბატონებო, კარგათ იცით,
მაგარია ყურძნის წვენი,
ცოტა ვსთხოვთ პრავეტელსტვას,
რომ არც ის დარჩეს ნაწყენი,

ცოტას რომ ვსთხოვთ, მე მგონია,
თანაგრძნობა მოვიპოვოთ,
ჯერჯერობით დღეში კაცზე
სამი ბოთლი მოვიპოვოთ.

ლოთები—მართალია, ყლაპაძეჯან,
შენგნით ველით, ძმობა, შველას,
კარგი არის, ჩინებული,
სამი ბოთლი დღეში ყველას!

მიკიტანი—ეხ, რას შვრებთ, გონზე მოდით,
ნუ სტყუვდებით, ხალხნო ჭკუით,
ჩემი აზრით ნადა ბუდიტ
ეშჩო ბოლში პატრებუიტ.

შევარცხვინე ისეთი სმა,
თუ ვერ იგრძნობს: სული, გული,
არ გინდათ რომ დასველოთ
კუჭი გამხმარ-გაფიტული?!

მეზურნე—თუ რომ საქმეს ვკიდებთ ხელსა,
ისე ვქნათ რომ ღირდეს შრომით,
რაც მეტია ის აჯობებს,
მოვიტხოვოთ ბარემ ბლომით.

მიკიტანი—მართალია, ვაშა, ვაშა!
დაიყვირეთ, ხალხნო, პრავა!
ყველანი თუ ერთათ ითხოვთ
თქვენი თხოვნა უცებ გავა.

ყლაპაძე—მე ვშიშობ რომ არ დავმრცხდეთ,
თორემ მე რა მენადვლება,

თქვენზე ნაკლებ, ბატონებო,
ღვინო არც მე მენატრება.

ლ-ბი—ბლომით, ბლომით მოვიტხოვოთ,
რაც მეტია არის კარგი...

მიკიტანი—ეგრე, ეგრე, გენაცვალეთ,
შევისრულოთ დანაკარგი!

თამჯდომარე—ბატონებო, გაიგონეთ,
ყური მიგდეთ, იყოს სმენა,
ისე ნარდათ მოვიტხოვოთ
ამას ამბობთ მგონი თქვენა?

ლოთები—დიახ, დიახ ბლომით: გვინდა,
გავიხსენოთ ძველი რჯული,
შემოვძახოთ ბაიათი
და ვახაროთ ჩვენი გული.

მიკიტანი—მართალია, ვაშა, ვაშა!
დაიყვირეთ, ხალხნო, პრავა!
თუ ყველანი ერთათ ითხოვთ
თქვენი თხოვნა უცებ გავა.

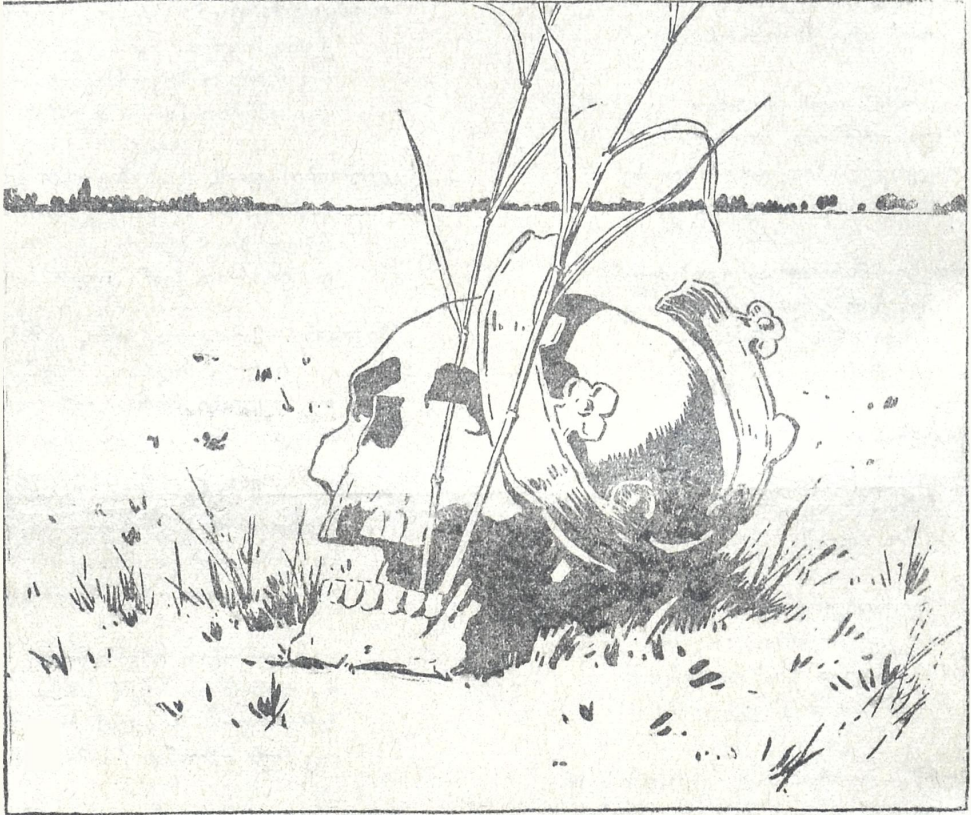
თამჯ.—მაშ ეგრე ვქნათ, ბატონებო,
ავისრულოთ ჩვენ სურვილი,
ვეცდები რომ გავიმარჯვო
და მოგიკლათ თქვენ წყურვილი.

ჯერ-ჯერობით დავიშალოთ
და დავხუროთ ჩვენი კრება,
მერე ყველას მოგახსენებთ,
თუ ჩვენ თხოვნას რა მოყვება.

ყველანი—გაუმარჯოს თამჯდომარეს,
გულუხვსა და ბარაქიანს,
გაუმარჯოს წითელ ღვინით
სასე ლამაზ ჩარქიანს!

მიკიტანი—ეგრე, ეგრე, გენაცვალეთ,
დაიძახეთ: პრავა, პრავა!
ყველა ერთათ რომ იყვირებთ
თქვენი თხოვნა უცებ გავა.

ნ ა უ თ ი

— აი რა დარჩება უკანასკნელი ტირანისაგან!..